

SPCO GROENE HART

Handreiking Meldcode Kindermishandeling

Protocol voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoud

Inleiding

Definities

Meldcode

Schema stappenplan

Implementatie meldcode

Handige adressen

Privacy

Signalen kindermishandeling

Aandachtspunten gesprek met ouders

Inleiding

Helaas krijgen kinderen soms te maken met huiselijke geweld of kindermishandeling. Het hoort tot de verantwoordelijkheid van de medewerkers dat zij in contacten met kinderen en hun ouders/verzorgers alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen. Deze meldcode is bedoeld ter ondersteuning van alle medewerkers van het SPCO zodat vastgelegd wordt welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke ondersteuning daarbij voor handen is.

Elke basisschool heeft een structuur waarin zorg en begeleiding voor leerlingen ingezet kan worden, zowel zorg vanuit het onderwijs zelf of vanuit het speciaal onderwijs, maar ook van partners uit de lokale zorg of de jeugdzorg. In de zorg in en om de school is de leerkracht in de klas de basis; zij heeft (intensief) contact met het kind en meestal ook met de ouders. De leerkracht signaleert en intervineert. Indien nodig kan de leerkracht anderen inschakelen voor advies of handelingsplanning, zoals collega-leerkrachten, de intern begeleider, de (preventief) ambulante begeleider, de schoolmaatschappelijk werker, de jeugdverpleegkundige of de jeugdarts en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Definities

Definitie Huiselijk geweld

“Al het geweld, dat in de huiselijk kring van het slachtoffer wordt gepleegd door iemand uit die huiselijke kring: (ex)partner, kinderen, gezinsleden, familieleden en huisvrienden

Definitie Kindermishandeling

“Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van een kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind” (Baartman, 2010)

De meldcode geldt voor geweld in afhankelijkheidsrelaties (binnen familiale sfeer). De Meldcode geldt voor alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling, hierbij ook inbegrepen seksueel geweld, vrouwelijk genitale verminkingen (meisjesbesnijdenis), eer gerelateerd geweld en ouderenmishandeling.

De Meldcode

De meldcode is bedoeld om beroepskrachten te ondersteunen in het tijdig signaleren en effectief aanpakken van kindermishandeling en andere vormen van huiselijk geweld.

De meldcode beschrijft de stappen die een beroepskracht behoort te zetten als hij kindermishandeling of huiselijk geweld signaleert. De stappen garanderen een zorgvuldige omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Bij alle stappen is van belang dat deze schriftelijk vastgelegd worden. Bij juridische toetsing of er door de professional adequaat is gehandeld, is het dossier het uitgangspunt.

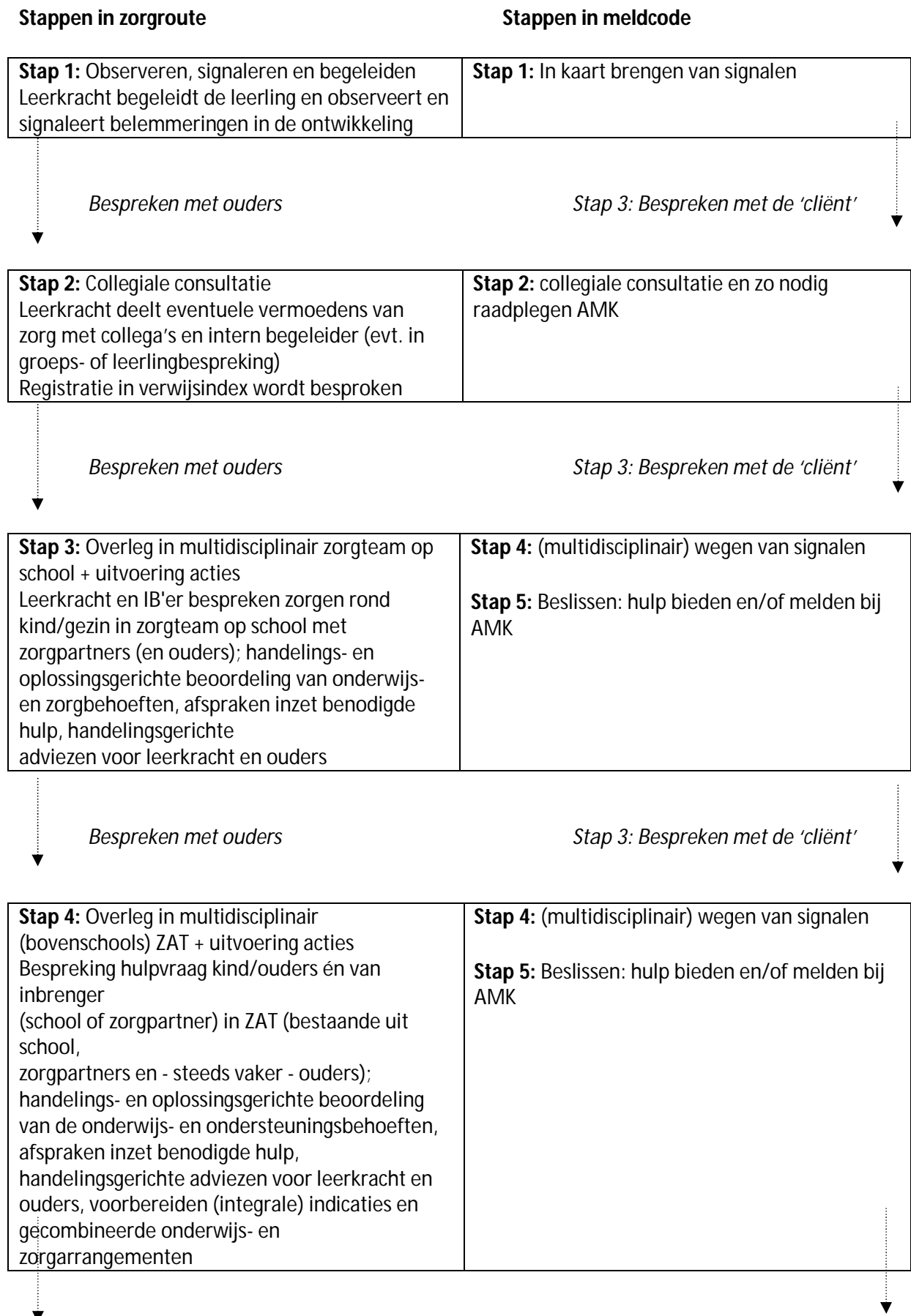
De 5 stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

1. In kaart brengen van de signalen.
2. Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van een van de interne Aandachtsfunctionarissen, AMK of ASHG
3. Gesprek met de cliënt(en)
4. Inschatten risico, aard en ernst van het geweld (Wegen)
5. Beslissen: hulp organiseren of melden

Verhouding tot de verwijfsindex risico's jongeren

In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de beroepskracht doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook moeten overwegen of een melding zou moeten worden gedaan in de verwijfsindex risico's jongeren. Deze verwijfsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Dit doen zij als risico's worden gesignaleerd met betrekking tot de ontwikkeling naar de volwassenheid van de jongere. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin. We wijzen er met nadruk op dat het niet gaat om een keuze tussen een melding in de verwijfsindex of de stappen van de meldcode, maar dat beide acties bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar ondersteunen.

Schema stappen zorgstructuur en meldcode

Stap 5: Nazorg en evaluatie

Evaluatie van geboden adviezen en interventies, nazorg voor kind/ouders en signalering van eventuele knelpunten ten behoeve van beleidsadviezen voor scholen, zorgpartners, schoolbesturen en gemeenten

Stap 6: Volgen en afsluiten

Implementatie Meldcode

Hoe implementeert u de meldcode op school? En, hoe houdt u de meldcode levend?

- Maak duidelijke afspraken over wie wat doet in het signaleren en de aanpak van huiselijk geweld
- Professionaliseer het team regelmatig.
Om goed te kunnen signaleren, heeft u kennis en vaardigheden nodig. Daar kunt u aan werken.
School ook nieuwe medewerkers op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Zorg voor de evaluatie en bijstelling van het protocol. Neem dit op in de planning.
- Zet de meldcode regelmatig op de agenda. Bijvoorbeeld in het interne zorgoverleg
- Informeer ouders en studenten over de meldcode (in de schoolgids).

In de schoolgids

Het is belangrijk dat u ouders informeert over het beleid van uw school bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. U kunt bijvoorbeeld in de schoolgids vermelden dat u handelt zoals beschreven is in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Hieronder vindt u een voorbeeldtekst die u in de schoolgids op kunt nemen:

'Als wij op school een vermoeden hebben dat een leerling mogelijk slachtoffer is van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, dan handelen wij zoals beschreven staat in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.'

Handige adressen:

Centrum Jeugd en Gezin Woerden

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een plek waar ouders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals terecht kunnen met al hun vragen over opvoeden en opgroeien. In het CJG werken jeugdverpleegkundigen, jeugdartsen, pedagogen en maatschappelijk werkers samen.

Telefoon: 0348 – 43 70 14, iedere werkdag van 9.00 – 17.00 uur
Website: www.cjgwoerden.nl Via de website kan ook gemaïld worden naar het CJG.
Inloopspreekuur: iedere donderdag van 14.00 – 16.00 Tournoyveld 94
Spreekuur jongeren: iedere dinsdag van 16.00 – 17.00 uur Derkinderenstraat 32

Coördinator van het CJG

Annegien Helderman

E-mail: ahelderman@zuwezorg.nl

Telefoon: 06 – 51 43 11 37

Overleg over een kind waar u zich zorgen over maakt, is altijd mogelijk met een medewerker van de Jeugdgezondheidszorg (zij zijn onderdeel van het CJG). Voor scholen is dat de schoolarts of jeugdverpleegkundige van de GGD, met diverse kinderopvangorganisaties liggen er lijntjes met het consultatiebureau van Zuwe Zorg. Daarnaast kunt u altijd bellen of mailen (zie informatie hierboven).

Binnen het CJG zijn 2 vormen van casus overleg over kinderen waar zorgen over zijn, namelijk:

1. Het Lokaal Casus Overleg (LCO)

In dit overleg worden de kinderen besproken waarbij de verwachting is dat het lokale veld (Jeugdgezondheidszorg, Algemeen Maatschappelijk Werk, Pedagogen) de problematiek kan behandelen en samen met het gezin oplossen. Aan het lokaal casus overleg neemt een jeugdarts, jeugdverpleegkundige, maatschappelijk werker en pedagoog deel. Daarnaast is de inbrenger van de casus welkom tijdens de bespreking van zijn of haar casus.

2. Multi Disciplinair Overleg (MDO)

In dit casus overleg worden multi-problem casussen besproken en de casussen waarbij de reeds verleende hulp door het lokale veld onvoldoende resultaat geeft. Aan dit overleg nemen deel een jeugdarts, jeugdverpleegkundige, pedagoog, maatschappelijk werker, medewerker van Bureau Jeugdzorg, medewerker van MEE en een medewerker van Indigo (geestelijke gezondheidszorg). Ook hierbij is de inbrenger van de casus welkom.

Wanneer u een casus wilt inbrengen of wilt overleggen of dit zinvol is kunt u contact opnemen met Annegien Helderman (zie informatie hierboven).

Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Tel. 0900-1231230 (lokaal tarief)

U kunt bij het AMK terecht voor uitgebreid advies bij (een vermoeden van) mishandeling van kinderen of jongeren tot 18 jaar. Ook als een kind getuige is van Huiselijk Geweld. Alleen na een melding stelt het AMK een onderzoek in.

Meer informatie kunt u vinden op www.amk-nederland.nl/

Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG)

Tel. 0900 126 26 26 (5 cent per minuut)

Het ASHG is er voor iedereen die in aanraking komt met alle vormen van Huiselijk Geweld en vragen heeft of advies nodig heeft van deskundigen op dit gebied.

Meer informatie kunt u vinden op www.shginfo.nl

Politie

Tel: 112; als elke seconde telt

Tel: 0900-8844; bij alle andere situaties waarbij 112 niet aan de orde is en je je ernstige zorgen maakt over huiselijk geweld. Zo nodig wordt je doorgeschakeld naar het dichtstbijzijnde politiebureau.

Privacy

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die individuele cliënten hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven.

Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken.

De zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werkers, intern begeleiders, ouderenwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen. Het beroepsgeheim geldt ook voor begeleiders en hulpverleners van de reclassering en van justitiële (jeugd) inrichtingen, al maakt het gedwongen kader van het strafrecht in sommige gevallen een zekere inbreuk op de zwijgplicht.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Zij vinden hun zwijgplicht in artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en in artikel 7:457 Burgerlijk Wetboek. Voor beroepskrachten in de jeugdzorg is de zwijgplicht specifiek geregeld in artikel 53 van de Wet op de jeugdzorg. Vertrouwens-inspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Het basismodel meldcode wil daarin een handreiking bieden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een cliënt aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de cliënt zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de cliënt ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie daarover paragraaf 3.3.

NB1: De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een cliënt vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al

dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt dit recht zelfs al vanaf zijn 12e jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een cliënt vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).

NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de beroepskracht alleen door te spreken zijn cliënt kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de cliënt te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een cliënt die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming van de cliënt over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de cliënt te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van de cliënt die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Positie van de cliënt

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de cliënt een belangrijke rol. Bij cliënten die zich in een afhankelijke positie bevinden waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt. Te denken valt op de eerste plaats aan kinderen en jongeren. Het kan dan gaan om kinderen die zelf cliënt zijn van de beroepskracht of om de kinderen van de cliënt.

Meerderjarigen beslissen in beginsel zelf over de wijze waarop ze hun leven inrichten en of ze daarin hulp of andere inmenging wensen. Dit zelfbeschikkingsrecht is een belangrijk uitgangspunt bij het bieden van hulp aan cliënten. Maar dit uitgangspunt is niet absoluut.

Er zijn situaties waarin een inbreuk op de zelfbeschikking noodzakelijk kan zijn omdat de cliënt in een zeer ernstige situatie verkeert. In geval van huiselijk geweld kan dit zeker aan de orde zijn. Uit onderzoek is gebleken hoezeer slachtoffers gevangen kunnen zitten in hun situatie, zodanig dat ze daar op eigen kracht niet uit komen. De beroepskracht zal zich eerst tot het uiterste in moeten spannen om de toestemming van zijn cliënt te krijgen. Maar krijgt hij deze niet, dan kan hij zich daar niet zondermeer bij neerleggen. Hij dient de ernst van de situatie waarin de cliënt zich bevindt af te wegen tegen het gegeven dat de cliënt hem geen toestemming geeft voor het doen van een melding. Komt hij tot de slotsom dat de cliënt, vanwege de ernst van het huiselijk geweld, tegen dit geweld moet worden beschermd, dan doet hij een melding, ook al heeft hij daarvoor geen

toestemming. Hij komt dan in feite tot de conclusie dat het zware belang van zijn geheimhoudingsplicht in deze specifieke situatie moet wijken voor het nog zwaardere belang van het beschermen van zijn cliënt tegen zwaar en/of structureel geweld.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zonodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken

tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
- raadpleging van het Steunpunt Huiselijk Geweld of het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling;
- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de cliënt zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de cliënt verkeert, heeft ingespannen om de cliënt toestemming te vragen of om hem te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van de privacy helpdesk van het Ministerie van Justitie, www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

NB: Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het melden van een cliënt zonder dat hij daarvoor zijn toestemming heeft gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Wettelijk meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling is het leerstuk van het conflict van plichten nog eens bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat. Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zonodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder, bij het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling te melden. Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de beroepskracht om op verzoek van het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling informatie over het kind en/of zijn ouders te verstrekken, eveneens zonodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder.

Voor vermoedens van huiselijk geweld waarbij alleen meerderjarigen zijn betrokken, zal de voorgenomen wet meldcode een vergelijkbaar wettelijk meldrecht gaan bevatten. Zolang deze wet en het daarin opgenomen meldrecht er nog niet zijn, biedt het conflict van plichten uitkomst in die gevallen waarin geen toestemming wordt verkregen -of kan worden gevraagd -en een melding toch noodzakelijk is om het geweld te stoppen en de cliënt tegen dit geweld te beschermen.

Bron: Basismodel meldcode

Signalen kindermishandeling

Lichamelijke signalen 0-12 jaar

- Onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken
- Krab-, bijt- of brandwonden
- Littekens
- Slechte verzorging wat betreft kleding, hygiëne, voeding
- Onvoldoende geneeskundige/tandheeskundige zorg
- Achter in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief)
- Psychosomatische klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijk etc.
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Genitale of anale verwondingen
- Jeuk of infectie bij vagina of anus
- Opvallend vermageren of dikker worden
- Recidiverende urineweginfecties of problemen bij het plassen
- Niet zindelijk (vanaf 4 jaar)
- Afwijkende groei- of gewichtscurve
- Kind dat niet goed gedijt
- Kind komt steeds bij andere artsen/ziekenhuizen
- Houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot')
- Pijn bij lopen en/of zitten
- Overdraagbare aandoening
- Slaapproblemen
- Voeding/eetproblemen

Extra voor 12-18 jaar

- Zwangerschap
- Abortus
- Vertraagd intreden puberteit
- Anorexia/boulimia

Sociaal-emotionele en gedragssignalen 0-12 jaar

- Extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos
- Teruggetrokken gedrag
- In zichzelf gekeerd, depressief
- Passief, meegaand, apathisch, lusteloos
- Kind is bang voor de ouder
- Plotselinge verandering in gedrag
- Veel aandacht vragen op een vreemde manier
- Niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit
- Vastklampen of veel afstand houden
- Angst of schrikreacties bij onverwacht lichamenlijk contact
- Zelfverwondend gedrag
- Overijverig
- Jong of ouwelijk gedrag
- Stelen, brandstichting, vandalisme
- Altijd waakzaam
- (Angst voor) zwangerschap
- Lichaam stijf houden bij optillen
- Angstig bij het verschonen
- Extreem verantwoordelijkheidsgevoel
- Niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar)

- Afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling)
- Snel straf verwachten
- Gebruik van alcohol of drugs
- Agressieve reacties naar andere kinderen
- Geen interesse in speelgoed/spel

Extra voor 12-18 jaar

- Suïcidaal gedrag
- Anorexia
- Boulimia
- Weglopen van huis
- Crimineel gedrag
- Verslaafd aan alcohol of drugs
- Promiscuïteit/prostitutie
- Relatieve geweld

Extra signalen bij meisjes met betrekking tot loverboys

- Vermoeid en vermagerd
- Stemningswisselingen
- Seksueel wervend gekleed
- Automutilatie
- Ineens veel geld en dure spullen
- Verschillend gedrag vertonen in verschillende situaties
- Steeds minder binding met thuis; veel op straat
- Veel problemen thuis
- Andere meisjes werven voor prostitutie of escorts-service
- Tatoeages (met een mannen-naam)
- Drugsgebruik
- Schoolverzuim/spijbelen
- Sporen van lichamelijk geweld

Typische kinderopvangsignalen

- Regelmatig te laat opgehaald/ gebracht
- Geen of weinig belangstelling van de ouders voor (belevissen of ontwikkeling van) het kind
- Afwijkend gedrag van het kind bij het halen en brengen door ouders
- Zich niet willen uitkleden voor het slapen
- Niet verschoond willen worden
- Knijpen, bijten, haren trekken van andere kinderen
- Kind wordt onverzorgd gebracht (bv. hele volle luier, ongewassen, hongerig)
- Kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid

Typische onderwijssignalen

- Leerproblemen
- Taal- of spraakproblemen
- Plotselinge drastische terugval in schoolprestaties
- Faalangst
- Hoge frequentie schoolverzuim
- Altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven
- Regelmatig te laat op school komen
- Geheugen- of concentratieproblemen
- Geen of weinig belangstelling van de ouders voor (de schoolprestaties van) het kind

- Angstig bij het omkleden (bv. gym, zwemmen)
- Afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen
- Kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid
- Onverzorgd naar school
- Zonder ontbijt naar school/ geen lunchpakket
- Ouders nemen schooladviezen niet over
- Te hoge druk op schoolprestatie

Signalen gezin

- Onveilige behuizing
- Onhygiënische leefruimte
- Sociaal geïsoleerd
- Kind gedraagt zich anders als de ouders in de buurt zijn
- Gezin verhuist vaak
- Gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis
- Relatieproblemen van ouders
- Lichamelijk/ geestelijk straffen is gangbaar
- Gezin kampt met diverse problemen
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- Sociaal-economische problemen: werkloosheid, uitkering, migratie
- Veel ziekte in het gezin
- Geweld tussen gezinsleden

Signalen van ouder

- Ouder schreeuwt naar een kind of scheldt het kind uit
- Ouder troost kind niet bij huilen
- Ouder reageert niet of nauwelijks op het kind
- Ouder komt afspraken niet na
- Ouder heeft irreële verwachtingen van het kind
- Ouder heeft ervaring met geweld uit eigen verleden
- Ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving
- Ouder weigert benodigde medische/geestelijke hulp voor kind
- Ouder heeft psychiatrische/psychische problematiek
- Ouder gedraagt zichzelf nog als kind
- Ouder heeft cognitieve beperkingen
- Ouder vertoont negatief en dwingend gedrag
- Ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen

Signalen zwangere vrouwen

- Alcohol- of drugsgebruik
- Roken
- Afzijdig houden van prenatale zorg
- Geen vaste verblijfplaats
- Onverzorgd
- Geïsoleerd leven
- Geen sociaal netwerk
- Psychische problemen
- Een verwarde indruk
- Onvoorbereid op bevalling en/of komst kind
- Verbergen zwangerschap
- Het kind niet willen

*Bij het gebruik van deze informatie is voorzichtigheid geboden.
Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Daarbij is de hiernaast gepresenteerde signalenlijst niet volledig. Ook andere signalen kunnen wijzen op kindermishandeling.*

Aandachtspunten voor gesprek met ouders

Het kan heel lastig zijn om met ouders in gesprek te gaan wanneer je vermoedt dat hun kind mishandeld wordt. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In een dergelijk gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken.

Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat het kind ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats tegenover de ouder.

Ga een gesprek altijd goed voorbereiden en plan het op een rustig moment. Bedenk waar je het gesprek wilt voeren en met wie. Zorg ervoor dat je op de locatie niet alleen bent of zo nodig een collega of de aandachtsfunctionaris bij het gesprek vraagt als je je onzeker voelt.

Let in het gesprek met ouders op de volgende punten:

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Gebruik bij voorkeur niet het woord kindermishandeling
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan het kind
- Vraag of ouders de zorg herkennen
- Vraag hoe ouders het kind thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer.)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat.)
- Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders hier een kopie van
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van "hulpzinnen".

Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- Inleidende zinnen:
 - Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind
 - Ik maak me zorgen over uw kind, omdat.....
- De werkelijke boodschap, Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:
 - Mij valt op.... , het lijkt of.....
 - Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....
 - Hoe gaat het bij u thuis?
 - Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)
 - Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/ niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

- Het vervolg:
 - Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden

Vraag het AMK om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders.
Kijk of een collega met jou het gesprek wil oefenen.

Hoe vertel je ouders dat je jouw (vermoeden van) kindermishandeling bij het AMK meldt?

In sommige situaties is een melding bij het AMK nodig. De meeste ouders horen dat liever van u dan van het AMK. Hierdoor komt de brief of het telefoontje van het AMK minder onverwachts en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan.

De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier echter al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Hieronder volgen enkele tips.

Ter voorbereiding

- Overleg met het AMK of jouw zorg over het kind over (vermoedelijke) kindermishandeling als melding kan worden aangenomen
- Overleg met het AMK of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding
- Overleg met het AMK hoe je ouders kunt informeren over de melding en maak indien gewenst een vervolgspraak met het AMK

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij het AMK

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de stappen die je al met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij het AMK, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (je instelling) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van het AMK in te schakelen
- Beschrijf het AMK als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan
- Laat, indien de situatie dit toelaat, voor ouders de opening vrij om alsnog vrijwillige hulp te zoeken. Maak wel goede afspraken over het terugkoppelen van informatie.
- Voer het gesprek samen met een andere collega van jouw instelling

In het gesprek over de melding bij het AMK kan je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Vraag advies aan het AMK voor de specifieke situatie die jij meldt bij het AMK.

Hulpzinnen

- Ik denk dat het goed is wanneer u met het AMK verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over uw kind. Het AMK is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen. Ik (of vul instelling in) maak me zodanig zorgen om uw kind, dat ik dit ga melden bij het AMK. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerkers van het AMK hoort.
- Ik (evt. ...en mijn collega's) maak me zorgen over uw kind en heb daarbij een vermoeden van ...(vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over uw kind gaan melden bij het AMK zodat zij vanuit hun neutrale positie (of vul in .. hun specifieke deskundigheid) de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt;...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van het AMK in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als (vul in: naam instelling) in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een kind;...(vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.